

Panská (Knížecí) alej Mikulov - Sedlec

S ohledem na hodnotu této aleje v mnoha směrech bylo v roce 2011 přistoupeno vlastníkem aleje/pozemku (Město Mikulov) k přípravě projektu na její obnovu. S důrazem na zachování bezpečnosti silničního provozu, dodržení legislativních i prostorových možností a požadavků orgánů ochrany přírody (alej se nachází uvnitř CHKO, ptačí oblasti Pálava, je biotopem zvláště chráněných druhů...) byla navržena výsadba paralelní oboustranné jednodruhé lipové aleje (317 kusů) na pozemích Města Mikulov tak, aby ani v budoucnu po plánovaném rozšíření stávajícího tělesa silniční komunikace nedošlo k ohrožení mladé aleje. Nynější jírovcová alej bude zachována dle možností co nejdéle viz opatření níže.

Město Mikulov po oslovení několika subjektů vybralo společnost AGROPROJEKT PSO s.r.o., která zajistila projektovou dokumentaci k záměru „Projekt výsadby nové aleje při silnici I/40 v k. ú. Mikulov na Moravě“. Následně město podalo v létě roku 2011 žádost o dotaci z Operačního programu Životní prostředí, podoblast podpory 6.3 - Obnova krajinných struktur. Žádost byla bez komplikací schválena s výší dotace 100% a v dalším roce zrealizována firmou OK GARDEN s.r.o. Ujímavost kvalitních sazenic lípy velkolisté byla navzdory velmi nepříznivému, horkému a extrémně suchému počasí v letech po výsadbě velmi vysoká. Lze říci, že v dnešní době již sazenice úspěšně překonaly kritické období po přesadbě.

V současné době je z tohoto projektu dokončována následná péče a AOPK ČR bude provedeno závěrečné vyhodnocení akce.

Nutno dodat, že celý záměr bylo možné přichystat a zrealizovat díky velice dobře připravené vlastnické struktuře pozemků. Podél pozemku komunikace existují po komplexních pozemkových úpravách katastru města Mikulov vhodné pozemky navíc vedené v územním plánu jako interakční prvek, součást územního systému ekologické stability.

Cíle projektu: Vytvoření podmínek ochrany zemědělského půdního fondu, kompenzace negativních důsledků rozvoje zemědělské výroby, zvýšení ekologické stability, plnění funkce interakčního prvku v rámci ÚSES

Celková délka zakládáných a regenerovaných krajinných prvků (v případě liniových prvků)
1 870,000 m

- parcela p. č.: KN 6207, 6163,7034,7046,7047,7979,7980 v k. ú. Mikulov na Moravě

Termíny: Přípravná fáze projektu 1.1.2011

Datum podání žádosti 14.7.2011

Rozhodnutí ministra o poskytnutí podpory z prostředků SFŽP ČR 18.7. 2012

Podpis smlouvy 7.11.2013

Zahájení projektu 26.7.2012

Předpokládaný termín ukončení (včetně následné péče) 31.12. 2015

Finance:

Předpokládané (před výběrovým řízením): Celkové výdaje na projekt 1 931 841

Přímé realizační výdaje 1 841 841,-

Projektová příprava 57 600,-

Ostatní - vedlejší rozpočtové náklady 32 400,-

Výběrové řízení: Realizace: 896 852,- (OK GARDEN s.r.o.)

Projekt: 64 860,- (AGROPROJEKT PSO s.r.o.)

Celkem proplaceno (k XI/2015): bez DPH 782 898,00,- ; s DPH 946 826,58,-

Entomologický význam stávající aleje

- alej je tvořena z větší části jírovci, méně jsou zastoupeny lípy a jasany
- jírovce a lípy patří mezi entomologicky velmi významné dřeviny - důvodem je zejména fakt, že tyto stromy v relativně mladém věku vytvářejí dutiny, na rozdíl od vrb či topolů je však jejich životnost při správné péči podstatně delší (a jsou tak schopné hostit populace druhů vázaných na dutiny déle)
- z chráněných druhů byl prokázán výskyt zlatohlávka skvostného (*Potosia aeruginosa*) – trus larev a zbytky imaga v dutině), roháče obecného (*Lucanus cervus*) – zbytky imaga u paty stromu, předpokládá se dá výskyt páchníka hnědého (*Osmoderma eremita* s.l.) a kovaříka rezavého (*Elater ferrugineus*), vázaného potravně na larvy velkých zlatohlávků (právě larvy páchníka nebo z. Skvostného)
- kromě chráněných druhů se zde vyskytují i druhy zařazené na Červený seznam bezobratlých ČR, jedním z nejvýznamnějších je tesařík *Rhamnusium bicolor* nebo druhy vázané na plodnice dřevokazných hub, jako např. zástupci rodu *Mycetophagus*
- z výše uvedeného vyplývá, že entomologický význam je z podstaty věci v rozporu s požadavky na bezpečnost silničního provozu a také s arboristickými zásadami – stromy začínají být pro hmyz atraktivní až ve chvíli, kdy začínají stárnout a odumírat a čím je strom starší a „zuboženější“, tím více zajímavých biotopů pro hmyz nabízí (dutiny, zlomy větví, oděrky, zrcátka, houby apod.) - tento rozpor však není nepřekonatelný
- kácení takových stromů pak často představuje zásah do přirozeného vývoje zvláště chráněných druhů, tj. Činnost ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny zakázanou
- veřejnosti je kácení předkládáno jako jediná varianta zajištění bezpečnosti silničního provozu, to je však pravda jen zřídka – téměř vždy se totiž nabízí „měkčí“ způsoby řešení – počínaje ořezem nebezpečných větví přes radikálnější odlehčení koruny až po ořez na stabilní torzo
- všechny uvedené způsoby zajišťují kontinuitu prostředí pro vymírající druhy hmyzu a zároveň splní náročné požadavky na bezpečnost
- poslední variantou, která přijde na řadu až poté, co se všechny předchozí zásahy ukáží jako nedostatečné, je kácení stromu
- i po skácení stromu se nabízí řada možností, jak s kmenem naložit – z hlediska entomofauny je nejvýhodnější pokácený kmen znovu vztyčit nedaleko místa kácení, samozřejmě na nekonfliktním místě
- důvodem pro usazení kmene ve vertikální poloze je to, že hmyz, žijící uvnitř kmene, ať už v dutinách nebo přímo ve dřevě, může dokončit vývoj pouze za určitých podmínek - hmyz si v kmeni pečlivě vybírá místa, která mu vyhovují z hlediska mikroklimatického (jižní, osluněná strana kmene je prohřátější než severní, vertikální gradient zase ovlivňuje vlhkostní podmínky atd.) - uložení kmene „naležato“ tyto mikroklimatické podmínky zásadně změní a to vede většinou k úhynu larev
- vytvoření tzv. loggeru (broukoviště) by nikdy nemělo být využíváno jako alibi pro kácení ve smyslu „můžeme to pokácet, vždyť přece vytvoříme logger“ - loggery jsou jen dočasnou a zdaleka ne všem druhům vyhovující náhražkou za zachování alespoň ořezaného torza
- u Panské aleje přistoupil vlastník pozemku ve spolupráci s orgánem příslušným k povolování kácení k opatřením, která minimalizují škody na zvláště chráněných částech přírody a zároveň zajišťují bezpečný provoz na komunikaci
- vybrané nejrizikovější stromy byly ořezány na torzo (u některých až na vysoký pařez), u dalších byly ořezány pouze nebezpečné větve
- aktivní přístup k řešení problému od zúčastněných stran zasluhuje uznání a měl by být příkladem i pro ostatní

Martina Brodská a kol.

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky

Regionální pracoviště Jižní Morava

Oddělení péče o přírodu a krajinu

martina.brodaska@nature.cz